

Säkeiden siivin

Niin se on täällä
ihmisten laita,
vaikka olisi yllä heliumpaita,

ihminen ei luonnostaan lennä.

Hän ei omin avuin
voi ilmaan mennä.

Huidoin taikka räpyttelin,
pompin taikka hiivin,

lentoon voin päästä
vain säkeiden siivin.

-Jukka Itkonen-

Kuva Tiira tiiraa tiiraa – runoja linnuista, kirjoittaja Jukka Itkonen, kuvittaja Camilla Pentti,
2016, Lasten Keskus

Sadut ja tarinat kertovat eri kulttuureista ja ovat kuuluneet kautta aikojen ihmisten tapaan olla ja viihtyä yhdessä

Suomi toisena kielenä -opetuksen tehtävänä on kehittää lapsen suomen kielen taitoa kielen eri osa-alueilla. Näitä ovat esimerkiksi vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtäminen, puheen tuottaminen, kielen käyttötaidot, kielellinen muisti, sanavarasto sekä kielitietoisuus. Lapselle luodaan kielen kautta ja sen avulla mahdollisuus kehittää omaa identiteettiään sekä yhteisöön kuulumisen tunnetta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.)

Henkilöstön luoma turvallinen ja luottamusta herättävä ilmapiiri tukee lapsen uskallusta olla vuorovaikutuksessa, vaikka yhteistä kieltä ei olisikaan. (Vantaan kaupungin Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen käsikirja.)

Kirjallisuuskasvatus on laaja kokonaisuus mm. erilaisia lukemisen tapoja ja kuuntelua, jotka arjessa ovat usein loruttelua, ääneen ja itsekseen lukemista sekä keskustelua kirjoista.

Kehitystehtävämme teemaksi valikoitui runous sen ajankohtaisuuden (kansainvälisen runon päivä 21.3 sekä Kirsi Kunnaksen juhlavuosi) sekä runouden suomien mahdollisuuksien takia.

Arjessa kirjallisuuskasvatus on paljon kirjojen lukemista ja loruttelua

Kirjallisuuskasvatuksessa keskiössä ovat erilaisen lukemisen tavat sekä osallisuus, joissa yhdistyvät kuuntelu, lukeminen, eläytyminen ja leikki.

Runous tuo kieleen paljon uusia nyansseja rikastuttaen kieltä: kieli on usein kuvailevaa, tuo esiin sanojen synonyymeja, leikittelee kielellä (riimit, äänteet ja niiden kesto sekä suujumppa), antaa elämyksiä ja lisää lasten osallisuutta.

Runous osana oppimista tuo monipuolisia mahdollisuuksia ja sen avulla voi laajentaa opittavaa teemaa monialaisesti esimerkiksi musiikin, draaman, kuvataiteen, matematiikan ja liikkeen avulla kielellisyyden lisäksi. Runous on osallistavaa ja toimii siltana kieliympäristöjen rikastuttajana.

Lisäksi runous mahdollistaa ammatillista kehittymistä - uusien tapojen kokeilua tai omista vahvuuksista ammentamista.

Hyppää rohkeasti runojen maailmaan!

Juha Itkonen – Tiira tiiraa tiiraa

Valitsimme kehitystehtävämme kohteeksi kirjailija Jukka Itkosen teoksen Tiira tiiraa tiiraa - runoja linnuista (2016). Kirjan runot ovat monitasoisia ja antavat haastetta sekä lukijalle että kuulijalle.

Keskustelujen jälkeen valitsimme teoksesta runot Joutsen, Pöllövaari, Tiira, Talitiainen ja Varpunen edelleen työstettäväksi. Jokainen ryhmän jäsen valitsi runon, josta lähti toteuttamaan kehitystehtävää.

Kuva Tiira tiiraa tiiraa – runoja linnuista, kirjoittaja Jukka Itkonen, kuvittaja Camilla Pentti, 2016, Lasten Keskus

MATKA TARINALLISEEN LEIKKIIN 2-3-vuotiaiden kanssa

*Talitiitti maaliskuulla, mielti näin mielessään;
"Tahdon laulaa riemusuulla, sävelmän uuden tään:
ti-ti-tyy, ti-ti-tyy, ti-ti-tyy!"*

- Kuka asuu runojentalossa?
- Lintupilli kutsuu luokseen laulullaan.

Lapset saivat jokainen oman lintupillin ja huomasimme pian, että meillä oli lintuorkesteri.

Kirjan kuvat : Tiira tiiraa tiiraa – runoja linnuista, kirjoittaja Jukka Itkonen, kuvittaja Camilla Pentti, 2016, Lasten Keskus

*Linnunlaulua taustalla, linturunojen tahtiin
- lapset etsivät eri lintujen liikettä*

- Kädentaitoja sekä liikettä tilassa.
- Jokainen lapsi teki oman linnunnokan.

Lausutut linturunot:

Talitiainen

Kiire kuin käellä

Peukaloinen

Joutsen

Kä

*Tiira tiiraa toista tiiraa,
toinen tiiraa toista.*

*Molempien nokat kuin
naulat naulakoista.*

*Toinen katsoo vasempaan,
toinen oikealle.*

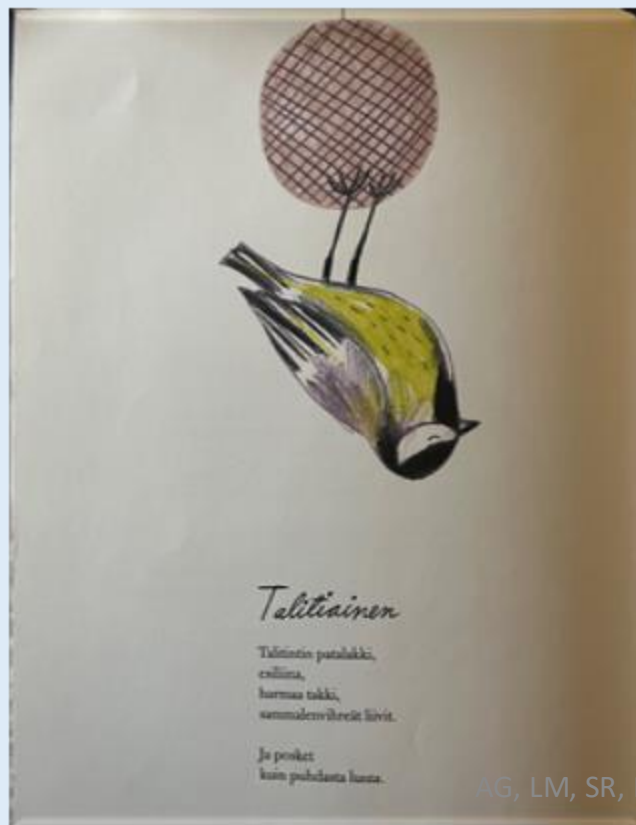
*Molempien ruoka on
kätkettynä veden alle.*

-Jukka Itkonen-

Runon avulla harjoitellaan äänteen keston hahmottamista sekä riimittelyä.

Kuva Tiira tiiraa tiiraa – runoja linnuista, kirjoittaja Jukka Itkonen, kuvittaja Camilla Pentti, 2016, Lasten Keskus

Talitintin patalakki, esiliina, harmaa takki, sammalenvihreät liivit. Ja posket kuin puhdasta lunta.

- Esikoulun runohetkessä luettiin runo talitintistä ja tutkittiin kuvien avulla millainen on "patalakki". Tarkasteltiin pehmolintua. Missähän se patalakki olisi?
- Kuunneltiin lauluääntä YouTubesta. <http://youtu.be/THwZ3MKdyao?si=28SFUqFztSkh00eg>
- Keskusteltiin oletko nähnyt linnun, missä? Mitä se syö? (konkreettinen talipallo ja auringonkukansiemeniä)
- Opeteltiin loru "Tintti hakkaa" ja otettiin mukaan rytmikapulat.
- Runon Talitiainen kuva Tiira tiiraa tiiraa – runoja linnuista, kirjoittaja Jukka Itkonen, kuvittaja Camilla Pentti, 2016, Lasten Keskus

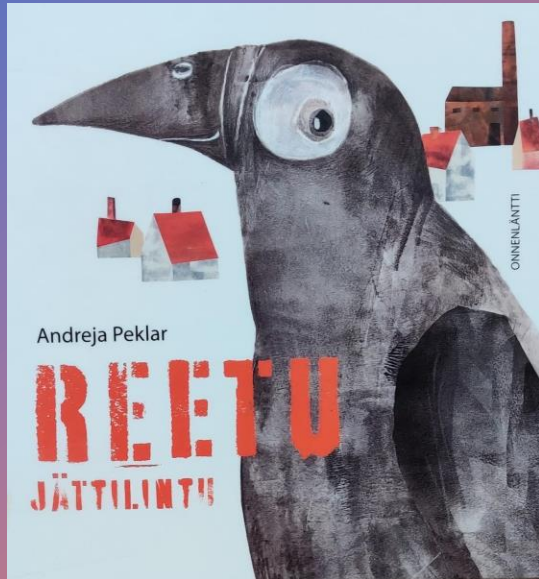

Kielen rikkaus ja rakkaus

- Kieli on sanoja, tunnetta, liikettä, ääntä ja kuuntelua.
- Osallisuus on yhdessä oivaltamista ja ilon jakamista.
- Yhteinen tekeminen rakentuu alulle, keskikohdalle ja lopetukselle.
- Tapaamiset olivat juhlahetkiä arjessa ja tarinat jaoimme eskareiden ja kakkosluokkalaisten kesken.

Kuva Tiira tiiraa tiiraa – runoja linnuista, kirjoittaja Jukka Itkonen, kuvittaja Camilla Pentti, 2016, Lasten Keskus

Kuva Reetu, jättilintu, kuvittaja Andreja Peklar, kuvittaja, Julija Potrč Šavli, 2023, Onnenlääntti

Vahvuudet käytössä

Yhteistyö eskareiden kakkosluokkalaisten kanssa rakentui lintuihin tutustuen ja yhteinen tuttavamme on Vahvuusvaris. (Uusitalo & Vuorinen. Huomaa hyvä!)

Pohdimme toiminnallisen lukuhetken jälkeen, mitä vahvuuksiamme olemme käyttäneet hetkessä.

Houkutin, kutkutin vai innostin?

Runous antaa alkusysäyksen monipuoliselle kielenkehitykselle. Tässä tehtävässä olemme saaneet mahdollisuuksia konkretisoida suomea oppiville lapsille erilaisia käsitteitä monin eri tavoin. Toiminnalliset tehtävät ovat kasvattaneet lasten sanavarastoa mielekkäällä tavalla ja he ovat osallistuneet toimintaan aktiivisesti ja innokkaasti.

Kehitysideointia

- Runohierontaa satuhieronnan tapaan
- Lukemisen ja tiedon etsinnän innostaminen (kirjasto)
- Kim-leikit kuvakorteilla teemaan liittyen
- SYÖTTI - kuten pikku-matikassa lukumääräsyötti, aiheeseen liittyviä vihjeitä (kuvia, pehmoja, ääniä etc.) tilaan “yllätyksenä” mielikuvitusta kehittämään. Kutkutin? Innostin? Houkutin?
- Hiljaiset kirjat, sanattomat kirjat
- Runotoukka – runojen näkyminen oppimisympäristössä myös vanhemmille
- Runokori – runotusta lapsille runoon liittyvin tavoin

Lähteet

Huomaa hyvä! <https://kaisavuorinen.com/huomaa-hyva/>

Monilukutaitoa kielitietoisesti eri oppiaineissa. <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/monilukutaitoa-kielitietoisesti-eri-oppiaineissa-tietoa-ja-tyotapoja-7>. Viitattu 24.4.2024

Vantaan kaupungin Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen käsikirja. <https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Kieli-%2C%20kulttuuri-%20ja%20katsomustietoisen%20varhaiskasvatuksen%20k%C3%A4sikirja.pdf> viitattu 24.4.2024

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.2022. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 22022:a.https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf. Viitattu 24.4.2024